

Türkiye’deki Ulusal Hemşirelik Derneklerinin Etkinliklerine Bir Bakış *

An Overview of the Activities of National Nursing Associations

Tuba Karabey, Zuhul Gülsoy, Gülay Yıldırım

ⁱ Araş.Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-2334-6560>

ⁱⁱ Doktora Öğr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Programı, <https://orcid.org/0000-0002-6866-5215>

ⁱⁱⁱ Doç.Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, <https://orcid.org/0000-0002-9589-7134>

ÖZ

Amaç: Mesleki örgütler ortak idealleri olan meslek üyelerini temsil eden, mesleki amaçlar doğrultusunda faaliyet gösteren organizasyonlardır. Örgütlenme sürecinde dernekler, amaçlarına ulaşabilmek, mesleki özgürlüklerini kazanmak, günceli yakından izlemek, çözüm odaklı yaklaşımlar benimsemek, sosyal bir güç olmak, mesleki vizyon ve misyonunun devamlılığını sağlamak için oldukça önemlidir. Çalışmamızın amacı var olan ulusal hemşirelik derneklerinin kuruluş amaçları ile planladıkları etkinliklerinin bugüne kadar ne kadarının gerçekleştirildiği konusunda bir değerlendirme yapmaktır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki bu çalışmanın verileri, “ulusal dernek, hemşireler derneği” anahtar kelimeleri ile araştırmacılar tarafından Şubat- Mart 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Türkiye’de ki ulusal hemşirelik derneklerinin web sayfalarından, derneklerin tarihçeleri, dernek tanıtımı, yayınları, düzenledikleri eğitim-kongre kurs programları, projeleri, tüzükleri, vizyon ve misyon açıklamaları, yönetim kurulu ile ilgili bilgileri, web sayfanın en son güncellenme tarihi, derneğin iletişim adresi, derneğin amaçları incelenmiştir.

Bulgular: Türkiye’deki 33 Ulusal Hemşirelik Dernekleri’nin adı, kuruluş tarihi, kuruluş amacı, faaliyetleri ve amaçlarını incelendiğinde, derneklerin %75.76’sinin kuruluş amaçlarına uygun faaliyetlerde bulunduğu, %12.12’sinin kuruluş amaçlarına uygun sınırlı faaliyetlerde bulunduğu ve %12.12’sinin kuruluş amaçlarına uygun faaliyette bulunmadığı saptanmıştır.

Sonuç: Ülkemizde hemşirelik alanında genel ve özel amaçlı birçok dernek kurulmasına karşın yapılan literatür incelemesinde, ülkemizde hemşirelerin derneklere üye olma düzeylerinin oldukça düşük olduğu ortaya konulmuştur. Kurulan mesleki örgütlerin ilgili kitleler üzerinde etki oluşturabilmesi için üyeleri ile arasında dinamik, çok yönlü bir ilişki kurması, irdeleyen, sorgulayan ve savunan bir örgüt yapısının olması gerekmektedir. Başka bir deyişle dernekler, kuruluş hedeflerine yönelik faaliyetlerini sürdürmelidirler.

Anahtar Kelimeler: Ulusal organizasyon, dernek, profesyonellik, hemşirelik

ABSTRACT

Aim: Professional organizations are organizations that represent members of the profession with common ideals and operate in line with professional purposes. In the organizing process, associations are very important to achieve their goals, to gain professional freedom, to follow the current closely, to adopt solution-oriented approaches, to be a social power, to ensure the continuity of their professional vision and mission. The aim of our study is to make an evaluation about the activities of the existing national nursing associations, which have been planned with their establishment purposes, to date.

Methods: The data of this descriptive study were collected by the researchers between February and March 2018 with the keywords "national association, nurses association". In Turkey, the national nursing associations of the web pages, the history of the association, the association presentation, publication, organize their training-congress courses programs, projects, regulations, vision and mission statements, information about the board, last updated on the website, the association's contact address The aims of the association have been examined.

Results: 33 National Nursing Associations name in Turkey, founding date, objective, when examining the activities and objectives of associations to be involved in activities in accordance with the reasons why the 75.76's%, which in accordance limited activities for the purposes of the establishment of 12.12% and the 12.12% It has been determined that it does not operate in accordance with its foundation purposes.

Conclusion: Although many associations for general and special purposes have been established in our country in the field of nursing, the literature review revealed that the membership level of nurses in our country is quite low. In order for the established professional organizations to have an impact on the relevant masses, they should establish a dynamic, multi-faceted relationship with their members and have an organizational structure that examines, questions and defends. In other words, associations should continue their activities towards their establishment goals.

Keywords: National organization, association, professionalism, nursing

* *Lokman Hekim Dergisi*, 2020; 10 (3): 384-391

DOI: 10.31020/mutfd.738958

e-ISSN: 1309-8004, ISSN 1309-761X

Geliş Tarihi – Received: 17 Mayıs 2020; Kabul Tarihi - Accepted: 17 Ağustos 2020

İletişim - Correspondence Author: Tuba Karabey <tubakarabey@hotmail.com>

Giriş

Mesleki örgütlenme sosyo-kültürel, hukuki mesleki amaçlar ve çıkarlar doğrultusunda faaliyetler yürüten, aynı ideallere sahip belirli meslek üyelerini temsil eden organizasyonlardır.^{1,2} Bir meslek gücünü, ortak hedef ve inançlar doğrultusunda bir araya gelmiş bireylerin bir örgüt yapısı oluşturmasından almaktadır. Meslekler gelişebilmek ve güç sağlayabilmek için tek bir çatı altında belirli kararlar alma ve ortak hareket etmeye ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda oluşan örgütler, meslek üyelerinin tek bir amaç etrafında birleşmesini sağlayarak, mesleğin güçlenmesine ve gelişmesine katkı sağlamaktadırlar.^{1,3}

Örgütlenme, profesyonel bir meslek olan hemşirelik için de kaçınılmaz bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüz bilgi toplumlarında kalite, iş birliği ve bilgi alışverişinin vazgeçilmez olduğu meslek gruplarında, örgütlenmenin mesleki gelişim ve ilerleme açısından yararları yadsınamaz. Bu bağlamda bir mesleğin, amaç ve işlevlerini yerine getirebilmesi için profesyonel mesleki örgütlere ihtiyacı vardır.⁴ Hemşirelik mesleğine ilişkin olarak ilk Türk hemşirelik derneği, Türk Hasta Bakıcılar Cemiyeti adı ile 23.08.1933 yılında Prof. Dr. Besim Ömer Paşa'nın önerisiyle Türkiye Hilaliahmer Cemiyeti (Türkiye Kızılay Derneği) diplomasına sahip hastabakıcılar tarafından İstanbul'da kurulmuştur. Türk Hasta Bakıcılar Cemiyeti 1943'de ismini değiştirerek Türk Hemşireler Derneği (THD) adı altında yeniden kurulmuştur.³ THD, İsveç'in Stockholm şehrinde 13.06.1949 yılında yapılan kongrede ICN1'e (International Council of Nurses) üye olmuştur. İstanbul'da olan genel merkezi 1973 yılında Ankara'ya taşınmıştır. Derneğin amacı: "Hemşirelik mesleğinin topluma üst düzeyde nitelikli ve güvenilir hizmet verecek özerk bir sağlık mesleği olması için çalışmaktır".⁵

Hemşirelik mesleğinde örgütlenme hemşire meslektaşlar arasındaki ekip anlayışının güçlenmesi, birlik ve beraberlik duygularının gelişmesi ve hemşirelik uygulamaları için ortak bir dil ve standartların oluşturulması noktasında oldukça önemlidir. Ayrıca hemşirelik mesleğinde, mesleki otonominin kazanılması ve geliştirilmesi, hemşirelik bakımının kalitesinin artırılması için örgütlenme yaygınlaştırılmalıdır.^{6,7}

Hemşirelikte örgütlenme konusunda Merih ve Arslan'ın yapmış oldukları çalışma sonucuna göre, hemşirelerin mesleki bilinç ve örgütlenmeye yönelik bilgilerinin istendik düzeyde olmadığı belirlenmiştir.⁸ Yalnız ve Dağ tarafından yapılan çalışmada "Hemşirelerin mesleki örgütlere ilişkin görüşlerinde, katılımcıların çoğunluğunun mesleki örgütlenmenin gerekli olduğunu düşünmesi fakat yarısından fazlasının mesleki örgütlere üye olmadığı" saptanmıştır.⁹ Yine Dikmen ve ark.'nın yaptığı çalışma sonuçları incelendiğinde, mesleki bir derneğe üyeliği olan ve mesleki bilimsel toplantılara katılan hemşirelerin otonomi puan ortalamaları diğer gruba göre daha yüksek bulunmuştur.¹⁰ Literatür incelendiğinde hemşirelerin mesleki örgütlere üye sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir.^{3,4,11,12} Buna karşın ülkemizde hemşirelik alanındaki örgütlenme son yıllarda gelişmiş ve hemşireliğin değişik alanlarında genel ve özel amaçları olan birçok dernek kurulmaya başlamıştır. Kurulan ulusal hemşirelik derneklerin sayısının artmasına rağmen, bu derneklere üye olan hemşirelerin sayısının aynı oranda artmıyor oluşu kurulan ulusal derneklerin ilgili kitleler üzerinde yetersiz etki oluşturması ve kuruluş hedeflerine yönelik faaliyetlerini sürdürememelerinden kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. Ulusal hemşirelik derneklerinin faaliyetleri ve hemşirelik mesleğine olan katkıları irdelendiğinde, hemşirelik hizmetleri ve eğitimi ile ilgili standartları ortaya koymak, hemşirelerin işlevlerini ve niteliklerini tanımlamak, toplumu hemşirelik hizmetlerinden neler beklemeleri gerektiği konusunda bilgilendirmek, çeşitli sağlık disiplinlerinin ve bu disiplinlerin çalışmalarının sonuçlarını, sağlık bakımının gelişmesi doğrultusunda koordine etmek, bakımın niteliğini ve etkinliğini değerlendirmek, gelişen teknolojiye yararlanarak en üst düzeyde bakım verilmesini sağlamak, meslek üyeleri arasında birlik, beraberlik ve dayanışma sağlamak, üyeleri için sürekli eğitim programları düzenlemek, meslekle ilgili yasa, yönetmelik ve tüzüklerin hazırlanmasında aktif rol alınması şeklinde karşımıza çıkmaktadır.¹¹

Uluslararası literatürde hemşirelik derneklerinin işleyişleri ve faaliyetleri incelendiğinde, derneklere katılımın ücretli olduğu, üyelerin derneğe, derneğin ise üyelere karşı sorumluluklarının olduğu görülmüştür. Hemşirelik dernekleri profesyonel büyümeyi sağlamak ve hemşirelik standartlarının geliştirilmesi amacıyla sıklıkla kongre, sempozyum ve çalıştaylar düzenlediği ve bu tür etkinliklerin medyanın gücü kullanılarak katılımcılara duyurdukları saptanmıştır.¹³

Ulusal literatür incelendiğinde hemşirelik derneklerinin kuruluş amaçları ve etkinliklerinin incelendiği bir çalışma sonucuna rastlanamamıştır.

Çalışmamızın amacı var olan ulusal hemşirelik derneklerinin kuruluş amaçları ile planladıkları etkinliklerinin bugüne kadar ne kadarının gerçekleştirildiği konusunda bir değerlendirme yapmaktır.

Yöntem

Tanımlayıcı tipteki bu çalışmanın verileri, “ulusal dernek, hemşireler derneği” anahtar kelimeleri ile araştırmacılar tarafından Şubat- Mart 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Türkiye’deki ulusal hemşirelik derneklerinin web sayfalarından, derneklerin tarihçeleri, dernek tanıtımı, yayınları, düzenledikleri eğitim-kongre kurs programları, projeleri, tüzükleri, vizyon ve misyon açıklamaları, yönetim kurulu ile ilgili bilgileri, web sayfanın en son güncellenme tarihi, derneğin iletişim adresi, derneğin amaçları incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda 39 adet Türkiye’de ulusal hemşirelik derneğine ulaşılmış olup, web sitelerinde bilgileri yer alan 33 ulusal hemşirelik derneği çalışmaya dahil edilmiştir. İnceleme sonrasında araştırmacılar tarafından ulaşılabilen dernekler “adı, kuruluş tarihi, amacı ve değerlendirme sonucu” bir tablo şeklinde sınıflandırılmıştır. Ayrıca bu sınıflandırmada derneklerin web sayfalarında beyan ettikleri faaliyetlerinin amaçları ve planlamaları çerçevesinde amaç-faaliyet ilişkisi kurularak elde edilen çıktılar içeren değerlendirme sonucu bölümüne de yer verilmiştir. Elde edilen bilgiler web sayfalarındaki bilgilerle sınırlı kalmıştır.

Bulgular

THD’ nin web sitesi aracılığı ile ulusal hemşirelik derneklerinin sitelerine ulaşılmış olup toplamda 33 dernek incelemeye alınmıştır. Ulaşılan ulusal derneklerin kuruluş yılı baz alınarak dernekler sıralanmıştır. **Tablo 1**’de derneklerin kuruluş amaçlarına göre faaliyet dağılımları yer almaktadır.

Tablo 1. Derneklerin Kuruluş Amaçlarına göre Faaliyet Dağılımları

	n	%
Kuruluş Amaçlarına Uygun Faaliyetlerde Bulunan Ulusal Dernekler	25	75.76
Kuruluş Amaçlarına Uygun Sınırlı Faaliyetlerde Bulunan Ulusal Dernekler	4	12.12
Kuruluş Amaçlarına Uygun Faaliyette Bulunmayan Ulusal Dernekler	4	12.12
Toplam	33	100

Tablo 2’de Türkiye’deki 33 Ulusal Hemşirelik Dernekleri’nin adı, kuruluş tarihi, kuruluş amacı, faaliyetleri ve amaçlarını ne ölçüde gerçekleştirdiklerine dair değerlendirme sonuçları yer almaktadır.

Tablo 2. Ulusal Hemşirelik Derneklerinin Amaçları Doğrultusunda Gerçekleştirdikleri Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi

Derneğin Adı (Kuruluş Tarihi)	Kuruluş Amacı	Faaliyetleri	Değerlendirme Sonucu
Türk Hastabakıcılar Cemiyeti ⁵ (1933)	Hemşireliğin sosyal statüsünü yükseltmek, bilimsel gelişimine katkı sağlamak.	Web sayfasında yapılan faaliyet bulunmamaktadır.	THD’nin nüvesi olması nedeniyle tarihi öneme sahiptir.
THD ⁵ (1943)	Hemşirelik mesleğinin özerk bir sağlık mesleği olması için çalışmak.	Hukuki, bilimsel önerileri geliştirme, düzenleme, hafta kutlaması gerçekleştirilmiştir.	Dernek amaca uygun faaliyetlerde bulunmuştur.

Florence Nightingale Hemşire Mektepleri ve Hastaneleri Vakfı ⁵ (1948)	Hemşirelik eğitiminin daha iyi fiziki koşullar altında sürdürülebilmesi, kongre ve toplantılar düzenlemek.	Bilimsel ödül programları ve toplantılar düzenlenmiştir.	Amaca uygun program ve toplantılar düzenlenmiştir.
Vehbi Koç Vakfı Hemşirelik Fonu ⁵ (1974)	Hemşirelik mesleğinin sorunlarına uygulanabilir ve kalıcı çözümler üretmek.	Eğitim materyali ve burs desteği sağlanmış, çeşitli kurs ve bilimsel toplantılar düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Onkoloji Hemşireliği Derneği ¹⁶ (1989)	Hemşirelik kalitesini arttırmak ve yapılan araştırmaları desteklemek, kanser hemşireliği konusunda dergi, kitap vb. gibi yayın yapmak.	Sertifika programları, kurslar ve eğitimler düzenlenmiştir.	Kurs ve eğitim düzenlemelerine karşın amaçta belirtilen dergi ve kitap yayınları bulunmamaktadır.
Çapa Hemşireleri Geliştirme ve Dayanışma Derneği ⁵ (1992)	Hemşirelerin mesleki, bilimsel gelişimlerini arttırmak.	Çeşitli sempozyum ve toplantılar düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Türk Yoğun Bakım Hemşireleri Derneği ⁵ (1992)	Yoğun bakım hemşirelerinin mesleki gelişimine katkıda bulunmak ve desteklemek.	Çeşitli kongreler ve eğitim programları düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Semahat Aysel Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Merkezi ⁵ (1992)	Hemşirelik mesleğinin gelişimini desteklemek.	Hemşirelik alanında kitap ve dergi yayınlanmıştır.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Türk Nefroloji, Diyaliz ve Transplantasyon Hemşireleri Derneği ⁵ (1992)	Türkiye'de nefroloji, diyaliz ve transplantasyon ünitelerinde çalışan hemşirelerin bilgi düzeylerini arttırmak.	Bilimsel araştırma ve etkinlikler düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Cerrahpaşa Hemşireler Derneği ⁵ (1994)	Üyeler arasında etkin iletişim kurarak, düşünce ve deneyimleri paylaşmaya yönelik mesleki birlikteliği oluşturmaktır.	THD tarafından düzenlenen kongrelere katılım sağlanmıştır.	Derneğin düzenlediği kongre ve sempozyum bulunmamaktadır.
Diyabet Hemşireliği Derneği ⁵ (1995)	Diyabet hemşireliğini geliştirmek, mesleki gelişmelerini teşvik etmek ve geliştirmektir.	Çeşitli sempozyum ve kurslar düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Derneği (HEMAR-G) ⁵ (1996)	Hemşireliği, inceleme ve araştırmalara dayalı olarak geliştirmek.	Çeşitli kurs ve programlar düzenlenmiştir, bilimsel yayınları mevcuttur.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Gastrointestinal Endoskopi Hemşireleri ve Teknisyenleri Derneği ⁵ (1996)	Gelişen teknolojiyi de kullanarak bilgi paylaşımında bulunmak.	Gastrointestinal Endoskopi Hemşireleri ve Teknisyenleri Derneği Yönergesi Kitabı (2008) yayınlanmıştır.	Amaca uygun bilimsel faaliyet ve yayınlar mevcuttur.
Çocuk Hemşireliği Derneği (1997) ⁵	Ülkemiz Çocuk hemşireliğinin dünya standartlarına ulaşmasını sağlamak.	Çeşitli toplantılar ve bilimsel programlar düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Çocuk Cerrahisi Hemşireliği Derneği ¹⁷ (1998)	Çocuk Cerrahisi Hemşirelerinin bilgi ve deneyimlerinin birleştirilmesi.	Çeşitli kongre programları düzenlenmiş ve 6 ay aralarla bülten hazırlanmıştır.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Türk Cerrahi ve Ameliyathane Hemşireleri Derneği ⁵ (1998)	Cerrahi ve ameliyathane hemşirelerinin gelişmesini sağlamak.	İlgili yabancı kuruluşlarla ilişki kurarak birlikte çalışmalar ve bilimsel toplantılar düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Kalp Damar Cerrahisi Hemşireleri Derneği ⁵ (1998)	Mesleğin geliştirilmesine katkıda bulunmak.	Çeşitli kongre, bilimsel toplantı ve özel gün programları düzenlenmiştir.	Mesleği geliştirmek amacıyla faaliyette bulunulmuştur.
Nöroşirurji Hemşireliği Derneği ⁵ (1999)	Nöroşirurji hemşireliğinin bilimsel düzeyde gelişimini sağlamak.	Çeşitli sempozyum ve kongre programları düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiş olmakla birlikte uluslararası düzeyde derneğin faaliyeti bulunmamaktadır.

Psikiyatri Hemşireliği Derneği ⁵ (2000)	Türkiye’de, psikiyatri hemşireliğinin eğitim, araştırma, uygulama ve politikalarını yönlendirmede etkili bir kurum olmak.	Çeşitli kongre ve beceri eğitim programları düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Neonatoloji Hemşireliği Derneği ⁵ (2002)	Nitelikli neonatoloji hemşiresi yetiştirmek ve bu alanda araştırmalar yapmak.	İnteraktif eğitim programı ve sempozyumlar düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Üroloji Hemşireleri Derneği ⁵ (2006)	Üroloji hemşireliğinin bilimsel ve teknolojik düzeyde gelişimini sağlamak.	Çeşitli kurs ve kongre programları düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Öğrenci Hemşireler Derneği ⁵ (2006)	Öğrenci hemşirelerin bir araya gelip sosyal aktivitelerde bulunması sağlamak.	Kahvaltı, kermes sinema, tiyatro gibi sosyal etkinlikler düzenlenmiştir.	Amaca uygun sosyal faaliyetler düzenlenmiştir.
İnfertilite Hemşireliği Derneği ⁵ (2007)	İnfertilite hemşireliği alanında uygulamaları standart hale getirmek.	Çeşitli panel ve bilimsel toplantılar düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Hemşirelik Eğitim Derneği ⁵ (2007)	Lisans ve lisansüstü hemşirelik eğitiminin geleceği için ortak bir vizyon ve misyon yaratmak.	Onkoloji Hemşireliği Kitabı (2015), Hemşirelikte Yönetim El Kitabı (2016) yayınlanmıştır.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Ebe ve Hemşireler Derneği ⁵ (2007)	Ebe ve hemşirelerin sosyal, ekonomik ve özlük hakları ile ilgili çalışmalar yapmak.	1.Karadeniz Cerrahi Hemşireliğinde Temel Yaklaşımlar Kongresi düzenlenmiştir.	Amaca yönelik olarak çalışmalar yapılmamış olup, dernek bir adet kongre programı düzenlenmiştir.
Üreme Sağlığı ve İnfertilite Hemşireliği Derneği ⁵ (2008)	Hemşireliğin bilimsel ve teknolojik düzeyde gelişimini sağlamak.	Derneğin düzenlediği faaliyete rastlanılmamıştır.	Amaca yönelik faaliyetler bulunmamıştır.
Yara Ostomi İnkontinans Hemşireleri Derneği ⁵ (2008)	Yara ostomi inkontinans hemşireliğini geliştirmek.	Çeşitli kurs ve bilimsel toplantılar düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Acil Hemşireliği Derneği ⁵ (2010)	Türkiye’de acil hemşireliğini geliştirmek.	Çeşitli toplantı ve kongre programları düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Hacettepe Hemşirelik Lisans ve Lisansüstü Mezunlar Derneği ⁵ (2010) ⁵	Mezunlar arasında dayanışma, iletişim ve sosyal birliktelik sağlamak.	Çeşitli panel, forum ve bilimsel toplantılar düzenlenmiştir.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiş ancak iletişim ve sosyal alanda faaliyetine rastlanmamıştır.
Yönetici Hemşireler Derneği (2011) ⁵	Tüm meslek üyelerinin haklarını belirleyici ve koruyucu çalışmalar yapmak.	Çeşitli kurslar düzenlemiş ve bültenler hazırlamıştır.	Amaca uygun bilimsel faaliyetler düzenlenmiştir.
Kemik İliği Transplantasyonu Hemşireliği Derneği ⁵ (2012)	Kemik iliği transplantasyon hemşirelerinin ulusal ve uluslararası düzeyde en iyi şekilde temsil edilmesini sağlamak.	Çeşitli kurs ve bilimsel etkinlik programları düzenlenmiştir.	Dernek ulusal düzeyde bilimsel faaliyet göstermesine karşın uluslararası düzeyde etkinlikte bulunmamıştır.
Hemşireler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği ⁵ (2012)	Eleştirel düşünen, akademik üstünlük ve araştırma öğelerini birleştiren hemşireler yetiştirmek.	Derneğin düzenlenen bir faaliyetine rastlanmamıştır.	Amaca uygun faaliyet düzenlenmemiştir.

Tartışma

Ulusal hemşirelik derneklerinin, dernek adı, kuruluş tarihi, kuruluş amacı, faaliyetleri ve değerlendirme sonuçlarına göre sınıflandırılması incelendiğinde, THD’ nin web sitesi aracılığı ile ulusal hemşirelik derneklerinin siteleri üzerinden ulaşılabilen 33 ulusal hemşirelik derneği olduğu belirlendi. Bu derneklerden, THD nüvesi olması nedeniyle tarihi öneme sahip olan Türk Hastabakıcılar Cemiyetinin, amacına uygun faaliyet gösterdiğine dair bir bilgiye rastlanmamış olmakla birlikte 1943 yılında THD ’e dönüştüğü ve THD’ nin kuruluş amacına uygun faaliyetlerde bulunduğu saptanmıştır. Kurulan ulusal hemşirelik derneklerinden

birçoğu kuruluş (n=25) amacına uygun olarak kongre, sempozyum, sertifika programları, kurslar ve eğitimler düzenlemiş ve yayınlarla üyelerine ulaşmayı başarmışlardır. Derneklerin bir kısmının (n=4) ise eleştirel düşünen, akademik üstünlük ve araştırma öğelerini birleştiren hemşireler yetiştirmek, hemşireliğin bilimsel ve teknolojik düzeyde gelişimini sağlamak gibi çeşitli amaçları bulunmakla birlikte yapılan incelemeler sonucunda, kuruluş amaçlarına yönelik faaliyetlerine rastlanmamıştır olup bir kısmı ise kuruluş amaçlarına yönelik sınırlı faaliyetlerde bulunmuşlardır (n=4) (Tablo 1). Bu amaçlar, dernek üyelerinin mesleğe aidiyet duygusu kazanması, mesleki otonominin güçlenmesi, hemşirelik mesleğinin gelişiminin sağlanması ve mesleğin profesyonel statüsü için oldukça önemlidir. Eğer dernekler faaliyetlerini yerine getiremezler ise bu durum dernek üyeleri üzerinde; güvensizlik, yetersizlik, değersizlik, özensizlik, mesleki aidiyet duygusunda azalma ve yetersiz örgütlenme algısı, motivasyon eksikliği, ekip anlayışında azalma ve mesleğe sahip çıkmama, gibi bazı olumsuz duygu ve durumları da beraberinde getirebilmektedir.^{3,6,14,15}

Yürüttüğümüz çalışmamızda; Çapa Hemşireleri Geliştirme ve Dayanışma Derneği ve Türk Cerrahi ve Ameliyathane Hemşireleri Derneği bilimsel olarak daha çok ameliyathane hemşireliği alanında, Yönetici Hemşireler Derneği, Yara Ostomi İnkontinans Hemşireleri Derneği stoma ve yara bakımı alanında, Çocuk Cerrahisi Hemşireliği Derneği, Neonatoloji Hemşireliği Derneği ve Çocuk Hemşireliği Derneği daha çok yeni doğan ve çocuk hemşireliği alanında, Öğrenci Hemşireler Derneği ve Hacettepe Hemşirelik Lisans ve Lisans Üstü Mezunları Derneği sosyal etkinlik alanında, Vehbi Koç Hemşirelik Fonu ise daha çok eğitim materyali ve burs desteği sağlama alanında faaliyet göstermişlerdir. THD mesleki sorunlara en fazla değinen dernek olma özelliği taşımaktadır. Kuruluş tarihi itibarıyla en çok kongre, sempozyum ve bilimsel etkinliği olan dernekler sırasıyla Psikiyatri Hemşireliği Derneği, Neonatoloji Hemşireliği Derneği ve Yara Ostomi İnkontinans Hemşireleri Derneği olarak sıralanmaktadır. Cerrahpaşa Hemşireler Derneği, Hemşireler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği ve Türk Hasta Bakıcılar Cemiyetinin kuruluşundan bu yana düzenlenen bir faaliyetine rastlanmamıştır.

Hemşirelik örgütleri hemşirelik mesleğini etkileyebilecek en etkili araçlardan bir tanesidir. Sağlık politikalarının oluşturulması, hemşirelerin çıkarlarını temsil edilmesi ve korunması, hemşireler için sürekli eğitim fırsatlarının sağlanması noktasında oldukça önemli bir konumdadır.¹⁸ Literatür incelendiğinde, mesleki dernek ve dergilerin birçoğunun hemşireler tarafından çok iyi bilinmediği ve hemşirelerin bir derneğe üyeliklerinin bulunmadığı saptanmıştır.^{19,20} Yapılan çalışmalarda mevcutta var olan toplam hemşire sayısı ve örgüt üyeliği olan hemşire sayısı karşılaştırıldığında hemşireler arasında iyi bir örgütlenme olmadığı görülmektedir.^{5,20,21} Benzer çalışmalarda hemşirelerin, sağlık sistemi içinde orta öğretim, ön lisans ve lisans mezunu gibi farklılıklar nedeniyle birbirleri ile rekabet eden ayrı sınıflar olarak hareket etmelerinden dolayı niceliksel olan bu gücü mesleki ve örgütsel güce dönüştüremedikleri bildirilmektedir.² Yine literatürde hemşirelerin derneklerin çalışmalarını yeterli bulmadıkları, dernekler hakkında bilgilere ulaşamadıklarını, dernek tanıtımının yetersiz olduğu yer almaktadır.²² Hemşirelerin derneklerden haklarını savunma ve sorunlarıyla ilgilenme beklentisi içinde olduğu, dergilerin daha çok okunması için tanıtım ve ulaşılabilir olmalarının yanı sıra, hemşirelerin ilgisini çeken konuları kısa ve anlaşılır bir dille yazılmalarını istemektedirler.¹⁹

Bu bağlamda ulusal hemşirelik derneklerinin amaç ve hedeflerini kitlelere duyurabilmeleri ve kendilerini görünür kılabilmeleri için kitle iletişim araçlarını etkili bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Hemşirelik okulları, sendikalar, dernekler ve sağlık kurumlarının bu anlamda iş birliği içerisinde olması önem arz etmektedir.^{23,24}

Uluslararası literatürde hemşirelik derneklerinin işleyişleri ve faaliyetleri incelendiğinde, hemşirelerin iş yükünün azaltılması eşitsizliklerin ortadan kaldırılması, profesyonel konularda farkındalığın artırılması, işle ilgili sorunların paylaşımının sağlanması, çözüm önerilerinin oluşturulması, mesleki gelişim ve

sosyalleşmenin sağlanması, eğitim fırsatlarının sağlanması, mesleki sigorta oluşturulması, akademik araştırmalarda ödenek sağlanması, yasal olarak hakların savunuculuğunun yapılması ve ortak ağ oluşturularak bilgi paylaşımının yapılması gibi faaliyetler sıralanmaktadır.^{13,24,25}

Uluslararası kapsamda dernek işleyişlerine İran örneği ile bakıldığında, hemşirelik dernekleri İran Anayasasına göre kurulmuş sivil toplum örgütleri olduğu ve hemşirelik ile ilgili düzenlemelerin kontrolü sağlık bakanlığı aracılığı ile yapıldığı, birçok ülkede olduğu gibi İran'da da mesleki derneklere üyelik isteğe bağlı ve yasal olarak zorunlu olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. İran'da Esmail ve ark., yapmış oldukları çalışmalarında hemşireler haklarının sağlık ekibinin diğer üyeleri özellikle hekimler ile kıyaslandığında mağduriyet yaşadıklarını ve bu sağlık sistemi içindeki eşitsizliklerden kurtulmak için hemşirelik derneklerine üyeliğinin gerekli olduğunu bildirmişlerdir.²⁴

Bu anlamda hemşirelik dernekleri karşılıklı kabul ve güven çerçevesinde üyelerine sunabileceği hizmetleri geliştirerek ve üyelerinin beklentilerini karşılayarak hemşireliğin profesyonel gücünü ve üyelik sayısını artırılabilirler.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada kullanılan veriler derneklerin THD'nin web sitesi aracılığı ile ulusal hemşirelik derneklerinin sitelerine yazmış oldukları bilgilerle sınırlıdır. Bu bağlamda dernekler sitede yer alan bilgiler dışında, faaliyet ve çalışmalarda bulunmuş ve web sayfalarına yansıtılmamış olabilirler. Bu durum çalışmamızın sınırlılığı olarak ifade edilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Yukarıda açıklanan derneklerin büyük bir kısmının kuruluş amaçlarına hizmet edecek bilimsel faaliyette buldukları, bir kısmının dernek amaçlarının tümüne hizmet etmedikleri ve çok az bir kısmının ise hiçbir bilimsel faaliyetinin bulunmadığı görülmüştür. Bu bağlamda dernek faaliyetlerinin çeşitli sempozyum, kongre veya sosyal medya aracılığı ile duyurulması ve bu faaliyetlerinin kayıt altına alınması, nicel olarak çok sayıda dernek oluşturma yerine niteliksel olarak daha faal derneklerin oluşturulması önerilmektedir. Aynı zamanda derneklerin internet sayfalarını güncellemeleri ve faaliyetlerini görünür kılmaları için daha aktif rol almaları gerekmektedir.

Bilgi

9-12 Mayıs 2018 Mersin'de yapılan Türkiye Biyoetik Derneği'nin IX. Ulusal Kongresi Biyoetik: Dünü, Bugünü, Yarını temalı kongrede Poster Bildiri olarak sunulmuştur. Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

1. Külcü Ö, Dalkıran Ö. Bilgi profesyonellerinin meslek derneklerine bakışı: TKD ve ÜNAK örneklerinin değerlendirilmesi. Türk Kütüphaneciliği 2013; 27(2), 340-360.
2. Karaöz S. Hemşirelerin politik gücü. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2004; 8(1):30-36.
3. Korkmaz F. Meslektaş ve ülkemizde hemşirelik. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi 2011; 18(2):59-67.
4. Kiper S, Koştu N. Denizli sağlık yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin mesleki örgütlenme konusundaki görüşleri. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2010; 5(14), 1-14.
5. Türk Hemşireler Derneği [Internet]. Erişim: <http://www.turkhemsirelerderneği.org.tr/tr.aspx/> [Erişim Tarihi:01.06.2018].
6. Adams D, Miller BK. Professionalism in nursing behaviors of nurse practitioners. Journal of Professional Nursing 2001; 17(4), 203-210.
7. Görgülü Ü, Deniz S, Kacar S. Hemşirelikte mesleki örgütlenme, IV. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Özet Kitabı 2005; Ordu, (5-6 Mayıs 2005 tarihinde poster bildiri olarak sunulmuştur.)
8. Merih YD, Arslan H. Hemşire ve ebelerin mesleki bilinç-örgütlenmeye yönelik görüşlerinin ve iş doyumlarının belirlenmesi. HEMARGE 2012; 9(3):40-46.

9. Yalnız ŞN, Dağ GS. Hemşirelerin mesleki örgütlere ve profesyonel etkinliklere ilişkin görüşlerinin ve katılım düzeylerinin incelenmesi. Sağlık Bakım ve Hasta Hizmetleri Daire Başkanlığı Bakım Hizmetlerinde Mesleki Bilimsel Çalışmalar Bülteni 2017; Temmuz-Eylül:6-16.
10. Dikmen Y, Kara YD, Yıldırım UY. Hemşirelerin otonomi düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi 2016; (8):72-87. Doi: 10.17371/Uhd.2016823282.
11. Şayık D. Çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerin mesleki dernekler hakkında bilgilendirilmelerinin, örgüte üye olma durumlarına etkisi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi 2012; İstanbul, Türkiye.
12. Küçüköğlü S, ve ark. Hemşirelik öğrencilerinin mesleki dernekler hakkındaki farkındalıklarının belirlenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2014; 3(1):9-14.
13. Alotaibi M. Factors affecting nurses decisions to join their Professional association. Int. Nurs. Rev 2007; 54: 160–165.
14. Yiğit R, Özcan A, Kanık A. Profile of nurses with baccalaureate degrees in Turkey. J Prof Nurs 2004;20(6): 403-12.
15. Dikmen Y, ve ark. Hemşirelerin profesyonel tutumları ile bunu etkileyen faktörlerin incelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2014; 17(3).
16. Onkoloji Hemşireleri Derneği [Internet]. Erişim: <http://www.onkohem.org.tr/> [Erişim Tarihi:01.06.2018].
17. Çocuk Cerrahisi Hemşireleri Derneği [Internet]. Erişim: <http://www.cchd.org.tr/> [Erişim Tarihi:03.06.2018].
18. Roux G, Halstead J. Issues. Trends in nursing: practice, policy, and leadership. 2nd revise. Sudbury, United States: Jones and Bartlett Publishers, Inc 2017;108
19. Gözüm S, ve ark. Hemşirelerin mesleki örgütler ve dergilere ilişkin görüşleri. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2000; 3(2): 19-28.
20. Koçak B. Üniversite hastanelerinde çalışan hemşirelerin sağlıkta özelleştirme ve sendikalaşma konusunda görüşlerinin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans Tezi, İzmir; 2006.
21. Scanlon A, et al. National nursing association and regulatory authority websites of low-income and lower-middle-income countries. Journal of Nursing Regulation 2020; 11(1), 48-57.
22. Türkiye istatistik kurumu, sağlık istatistikleri yıllığı [Internet]. Erişim: <http://saglik.gov.tr/TR/dosya/1-97020/h7saglik-istatistik-yilligi-2013.pdf> [Erişim Tarihi: 08.05.2020].
23. Cardoso, RJM, Graveto JMG N, Zamith FAD. Reaching out: Organizational structures and public communication of nursing professional associations and trade unions in Portugal. In Nursing forum 2019; 54(2): 291-297.
24. Esmæili M, Dehghan-Nayeri N, Negarandeh R. Factors impacting membership and non-membership in nursing associations: A qualitative study. Nursing & Health sciences 2013;15(3):265-272.
25. Cramer ME. Factors influencing organized political participation in nursing. Policy Polit Nurs Pract 2002; 3(2):97-107.